

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΑΓΩΓΗΣ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ

Θεματικές ενότητες για τις εισαγωγικές εξετάσεις του Μεταπτυχιακού Προγράμματος του Παιδαγωγικού Τμήματος Προσχολικής Εκπαίδευσης Πανεπιστημίου Κρήτης με τίτλο «*Εφαρμογές της Ψυχολογίας στην Εκπαίδευση: Εναλλακτικές-Βιοματικές και Ενσώματες-Πολυτροπικές Ψυχοπαιδαγωγικές Προσεγγίσεις*».

ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ
ΓΙΑ ΤΙΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ ΣΤΟ ΓΝΩΣΤΙΚΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ
«ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΠΟΙΟΤΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ»

- Η έννοια της ποιοτικής έρευνας.
- Χαρακτηριστικά γνωρίσματα μιας ποιοτικής έρευνας.
- Η σημαντικότητα της ποιοτικής έρευνας στις κοινωνικές επιστήμες.
- Βασικές διαφορές της ποιοτικής έρευνας από την ποσοτική έρευνα.
- Οι κυριότερες διαφορές ανάμεσα στην ποιοτική και την ποσοτική έρευνα όσον αφορά: (α) τις οντολογικές παραδοχές, (β) τις επιστημολογικές παραδοχές και (γ) τη σχέση ανάμεσα στη θεωρία και τα δεδομένα.
- Οι μύθοι για τις σχέσεις μεταξύ ποιοτικής και ποσοτικής έρευνας.
- Οι κυριότερες διαφορές μεταξύ της ποσοτικής και ποιοτικής έρευνας στις κοινωνικές επιστήμες σε σχέση με τα βασικά στάδια της έρευνας.
- Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα της ποιοτικής έρευνας.
- Ποιοτική έρευνα στις κοινωνικές επιστήμες και ιδιαίτερα στην Ψυχολογία και την εκπαίδευση: θεωρητική και ιστορική οριοθέτηση του πεδίου.
- Οι βασικοί γενικοί ιστορικοί σταθμοί (περίοδοι) της ποιοτικής έρευνας.
- Οι βασικοί ιστορικοί σταθμοι και επιρροές για την ανάπτυξη της ποιοτικής έρευνας στην Ψυχολογία.
- Οι βασικοί ιστορικοί σταθμοι και επιρροές για την ανάπτυξη της ποιοτικής έρευνας στην εκπαίδευση.
- Επιστημολογία και θεωρητικό υπόβαθρο της ποιοτικής έρευνας.
- Η έννοια της «κρίσης» στην επιστήμη και η κριτική του θετικιστικού «παραδείγματος».
- Η έννοια του «παραδείγματος» και τα βασικά του συστατικά στοιχεία.
- Η σπουδαιότητα του επιστημολογικού «παραδείγματος» στην ποιοτική μεθοδολογία έρευνας στο πλαίσιο της ψυχολογίας και των παιδαγωγικών επιστημών.
- Τα βασικά επιστημολογικά-μεθοδολογικά «παραδείγματα» στη θεωρία και έρευνα της σύγχρονης Ψυχολογίας (βασικές παραδοχές και διαφορές μεταξύ των παραδειγμάτων αυτών).
- Οι βασικές παραδοχές του φυσιοκρατικού και του ανθρωπιστικού/ερμηνευτικού «παραδείγματος».
- Βασικές διαφορές μεταξύ του φυσιοκρατικού και του ανθρωπιστικού/ερμηνευτικού «παραδείγματος» στις κοινωνικές επιστήμες.
- Οι μύθοι του φυσιοκρατικού «παραδείγματος» υπό το πρίσμα του ανθρωπιστικού/ερμηνευτικού «παραδείγματος».
- Τα βασικά σημεία κριτικής του φυσιοκρατικού-θετικιστικού «παραδείγματος».

- Το ζήτημα της ιδεολογικής φόρτισης σε μια έρευνα (είτε ποσοτικού είτε ποιοτικού είτε μεικτού τύπου).
- Η έννοια της θεωρίας και ο ρόλος της στην έρευνα των κοινωνικών επιστημών.
- Η έννοια της γνώσης, της επιστήμης, της μεθοδολογίας και της επιστημονικής μεθόδου.
- Η έννοια της μεθόδου έρευνας και η διαφορά της από την έννοια της μεθοδολογίας της έρευνας.
- Οι βασικοί τύποι ποιοτικών μεθοδολογιών/μεθόδων έρευνας.
- Οι βασικές παραδοχές του κοινωνικού κονστρουξιονισμού.
- Τα βασικά χαρακτηριστικά της κριτικής έρευνας.
- Ο ρόλος του ερευνητή στην επιτόπια έρευνα.
- Οι βασικές θέσεις του κριτικού «παραδείγματος» στην ψυχολογία και την εκπαίδευση.
- Συνθήκες διεξαγωγής της έρευνας, διαδικασίες ανάπτυξης της επιστημονικής γνώσης και ζητήματα σχεδιασμού της έρευνας.
- Θεωρητικές προσεγγίσεις στην ποιοτική έρευνα (ερμηνευτικές, νατουραλιστικές, εθνογραφικές, φαινομενολογικές, βιογραφικές-αφηγηματικές, φεμινιστικές, μετανεωτερικές, κονστρουκτιβιστικές, κριτικές, οικολογικές και οικοσυστημικές, ενσώματες, κοινωνικο-ιστορικές και πολιτισμικές προσεγγίσεις, η προσέγγιση του κριτικού ρεαλισμού και της θεμελιωμένης θεωρίας (grounded theory), queer theory).
- Ιδιογραφική (idiographic) vs νομογραφική (nomothetic) προσέγγιση.
- Έννοια, προσεγγίσεις (στρατηγικές) και τύποι των μεικτών μεθόδων έρευνας.
- Τα βασικά πλεονεκτήματα των μεικτών μεθόδων έρευνας.
- Τρόποι παραγωγής και ανάλυσης ποιοτικών ερευνητικών δεδομένων (μελέτη περίπτωσης, συνέντευξη, παρατήρηση, συμμετοχική παρατήρηση, ομαδικά εστιασμένη συνέντευξη (focus group), έρευνα-δράση, φαινομενολογικές μέθοδοι, εθνογραφική μέθοδος, ανάλυση περιεχομένου, ανάλυση λόγου (discourse analysis), ανάλυση διαλόγου ή συνομιλίας (conversation analysis), συνεργατική έρευνα (cooperative inquiry), μικρογενετική μέθοδος, «διδασκτικό πείραμα», σχεδιαστικό πείραμα, τεκμήρια, κ.ά.].
- Στάδια διεξαγωγής της ποιοτικής έρευνας. Διαδικασία επιλογής ερευνητικού προβλήματος. Ανασκόπηση βιβλιογραφίας. Διατύπωση και οριοθέτηση προβλήματος. Διατύπωση ερευνητικού σκοπού. Σχεδιασμός της έρευνας.
- Στάδια και τύποι ανάλυσης των ποιοτικών δεδομένων. Διαδικασία οργάνωσης, ανάλυσης και ερμηνείας των ποιοτικών ερευνητικών δεδομένων. Συγγραφή της έρευνας. Σύνταξη βιβλιογραφικών αναφορών.
- Ο ρόλος των ηλεκτρονικών υπολογιστών στην ποιοτική έρευνα.
- Δυνατότητες και όρια του ειδικού λογισμικού ποιοτικής ανάλυσης.
- Προγράμματα Η/Υ για την ανάλυση ποιοτικών δεδομένων.
- Αξιολόγηση της ποιοτικής έρευνας. Ζητήματα αξιοπιστίας και εγκυρότητας στις ποιοτικές μεθόδους έρευνας.
- Κριτήρια ή πρακτικές που εξασφαλίζουν την εγκυρότητα (validity), την αξιοπιστία-φερεγγυότητα (credibility) και την εμπιστευσιμότητα (trustworthiness) σε μια ποιοτική έρευνα.
- Πολυμεθοδολογικές και πολυδιάστατες (πολυπρισματικές) προσεγγίσεις, η στρατηγική του τριγωνισμού (triangulation) και της κρυσταλλοποίησης.
- Ηθική και δεοντολογία στην ποιοτική έρευνα.

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Breakwell, G. (1995). *Η Συνέντευξη*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Carr, W., & Kemmis, S. (2002). *Για μια Κριτική Εκπαιδευτική Θεωρία – Εκπαίδευση, Γνώση και Έρευνα Δράσης* (μτφρ. Α. Λαμπράκη-Παγανού, Ε. Μηλίγκου & Κ. Ροδιάδου-Αλμπάνη). Αθήνα: Κώδικας.
- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2008). *Μεθοδολογία Εκπαιδευτικής Έρευνας* (δεύτερη έκδοση) (μτφρ. Σ. Κυρανάκης, Μ. Μαυράκη, Χ. Μητσοπούλου, Π. Μπιθάρα & Μ. Φιλοπούλου). Αθήνα: Έκφραση/Μεταίχμιο.
- Flick, U. (2017). *Εισαγωγή στην Ποιοτική Έρευνα* (μτφρ. Ν. Ζιώγας, επιμ. Ν. Ναγόπουλος). Αθήνα: Προπομπός.
- Glense, C. (2018). *Η Ποιοτική Έρευνα: Οδηγός για Νέους Επιστήμονες* (μτφρ. Γ. Καλαουζίδης, επιστημονική επιμέλεια Γ. Καλαουζίδης & Ζ. Παλής). Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Ιωσηφίδης, Θ. (2003). *Ανάλυση Ποιοτικών Δεδομένων στις Κοινωνικές Επιστήμες*. Αθήνα: Κριτική.
- Ιωσηφίδης, Θ., & Σπυριδάκης, Μ. (Επιμ.) (2006). *Ποιοτική Κοινωνική Έρευνα. Μεθοδολογικές Προσεγγίσεις και Ανάλυση Δεδομένων* (πρόλογος Λ. Λεοντίδου). Αθήνα: Κριτική.
- Καλλινικάκη, Θ. (Επιμ.) (2010). *Ποιοτικές Μέθοδοι στην Έρευνα της Κοινωνικής Εργασίας*. Αθήνα: Τόπος.
- Λάζος, Γ. (1998). *Το Πρόβλημα της Ποιοτικής Έρευνας στις Κοινωνικές Επιστήμες*. Αθήνα: Παπαζήσης.
- Λυδάκη, Α. (2012). *Ποιοτικές Μέθοδοι της Κοινωνικής Έρευνας (Νέα έκδοση συμπληρωμένη)*. Αθήνα: Καστανιώτης.
- Mason, J. (2003). *Η Διεξαγωγή της Ποιοτικής Έρευνας* (μτφρ. Ε. Δημητριάδου, επιμ. Ν. Κυριαζή). Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Mishler, E.G. (1996). *Συνέντευξη Έρευνας: Νοηματικό Πλαίσιο και Αφήγημα* (μτφρ. Ν. Ρώντα, επιμ. Γ. Καλομοίρης). Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Πηγιάκη, Δ. (1988). *Εθνογραφία: Η Μελέτη της Ανθρώπινης Διάστασης στην Κοινωνική και Παιδαγωγική Έρευνα*. Αθήνα: Γρηγόρη.
- Πουρκός, Μ. (Επιμ.) (2013). *Δυνατότητες και Όρια της Μείξης των Μεθοδολογιών στην Κοινωνική, Ψυχολογική και Εκπαιδευτική Έρευνα: Επιστημολογικά και Μεθοδολογικά Ζητήματα των Προοπτικών Διεύρυνσης του Ερευνητικού Σχεδιασμού*. Αθήνα: Ίων.
- Πουρκός, Μ. (Επιμ.) (2015). *Βίωμα και Βασισμένες στην Τέχνη Ποιοτικές Μέθοδοι Έρευνας: Επιστημολογικά-Μεθοδολογικά Ζητήματα και Νέες Προοπτικές*. Θεσσαλονίκη: Νησίδες.
- Πουρκός, Μ. (Επιμ.) (2016α). *Προοπτικές και Όρια της Διαλογικότητας στον Μιχαήλ Μπαχτίν: Εφαρμογές στην Ψυχολογία, την Εκπαίδευση, την Τέχνη και τον Πολιτισμό*. Πάτρα: Orportuna.
- Πουρκός, Μ. (2016β). *Πλαίσιο, Σώμα, Βίωμα, Αναπαραστάσεις: Θεμελιώδη Ζητήματα Ψυχολογίας και Ψυχοπαιδαγωγικής*. Αθήνα: Gutenberg.
- Πουρκός, Μ. (2017). *Το Σώμα ως Τόπος Πληροφορίας, Μάθησης και Γνώσης: Νέες Προοπτικές στην Επιστημολογία και Μεθοδολογία της Ποιοτικής Έρευνας*. Αθήνα: Δίσιγμα.
- Πουρκός, Μ., & Δαφέρμος, Μ. (Επιμ.) (2010α). *Ποιοτική Έρευνα στις Κοινωνικές Επιστήμες: Επιστημολογικά, Μεθοδολογικά και Ηθικά Ζητήματα*. Αθήνα: Τόπος.
- Πουρκός, Μ., & Δαφέρμος, Μ. (Επιμ.) (2010β). *Ποιοτική Έρευνα στην Ψυχολογία και την Εκπαίδευση: Επιστημολογικά, Μεθοδολογικά και Ηθικά Ζητήματα*. Αθήνα: Τόπος.
- Σαββάκης, Μ. (2013). *Μικροκοινωνιολογία και Ποιοτική Έρευνα: Θεωρητικά Παραδείγματα και Εφαρμογές*. Αθήνα: Κριτική.
- Τσιώλης, Γ. (2006). *Ιστορίες Ζωής και Βιογραφικές Αφηγήσεις. Η Βιογραφική Προσέγγιση στην Κοινωνιολογική Ποιοτική Έρευνα* (πρόλογος Ρ. Alheit). Αθήνα: Κριτική.
- Τσιώλης, Γ. (2014). *Μέθοδοι και Τεχνικές Ανάλυσης στην Ποιοτική Κοινωνική Έρευνα*. Αθήνα: Κριτική.
- Φιλία, Ι., & Πουρκός, Μ. (2015). *Ποιοτική Μεθοδολογία Έρευνας: Εφαρμογές στην Ψυχολογία και στην Εκπαίδευση*. Ελληνικά Ακαδημαϊκά Ηλεκτρονικά Συγγράμματα και Βοηθήματα <http://repository.kallipos.gr/handle/11419/5826>.
- Χασσάνδρα, Μ., & Γούδας, Μ. (2003). Κριτήρια Εγκυρότητας και Αξιοπιστίας στην Ποιοτική-Ερμηνευτική Έρευνα. *Επιστημονική Επετηρίδα της Ψυχολογικής Εταιρείας Βορείου Ελλάδος*, Τόμος 2, 31-48.